

ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

E-ISSN: 2458-7559

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.18560/cukurova.1095>

Kana, F. ve Kuluroğlu, M. (2018). Yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorluklar. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 74-85.

CİLT 4, SAYI 1, YAZ 2018, s. 74-85

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR¹

Fatih KANA²

Melike KULUROĞLU³

Öz

Bu çalışmada, lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorlukların tespit edilmesi ve karşılaşılan zorlukların çözümüne yönelik öğrenci önerilerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitede Türkçe Eğitimi ve Yabancı Dil olarak Türkçenin Öğretimi bilim dallarında öğrenim gören yüksek lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış olup çalışmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre; yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel araştırma sürecinde sırasıyla kaynaklara ulaşma, uygulama yapma, verilerin toplanması ve analizi, örnekleme ulaşma, yöntem belirleme, danışman ile iletişim, giriş bölümünün yazımı, zaman yönetimi, SPSS kullanımı gibi konularda zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Bu zorlukların aşılabilmesi içinse uygulamaya daha fazla yer verilmesi, yabancı dil sorununun çözülmesi, veri tabanlarına ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel araştırma, araştırma süreci, yüksek lisans, araştırma zorlukları

CHALLENGES OF GRADUATE STUDENTS RELATING TO SCIENTIFIC RESEARCH PROCESS

In this research, it is aimed to determine the difficulties encountered in the scientific research process of the students who are studying at the graduate school and to take the student suggestions for solving

¹Bu araştırma, Eğitim Araştırmaları Birliği tarafından 5-8 Mayıs 2016 tarihinde düzenlenen Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde özet metin olarak yer alan bildirin genişletilmiş halidir.

²Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, fatihkana@hotmail.com

³Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, melikekuluroglu@gmail.com

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 24.03.2018

Accepted/Kabul: 21.05.2018

the difficulties encountered. Case study was used in this study. The sample of the study at a university located in the west of Turkey and the Turkish Education Turkish Teaching as a Foreign Language constitutes graduate students studying in the sciences. The research sample group constitutes master students in Turkish Education and Teaching Turkish as a Foreign Language department at a university located in the west of Turkey. Semi-structured interview form was applied in the study and the data obtained in the research were analyzed by content analysis method. According to the findings of the research; master students stated that have difficulties in reaching and applying resources, collecting and analyzing data, reaching sampling, setting method, communicating with advisor, writing the introduction part, time management, using SPSS in the scientific research process respectively. In order to overcome these difficulties, they expressed that application should be given more space, foreign language problem must be solved and access to databases should be improved.

Keywords: *Scientific research, research process, master's degree, research difficulties*

GİRİŞ

Yenidünya düzeninde üniversiteler rekabet içerisinde nitelikli bir eğitim anlayışına odaklanmaktadır (Tezsürücü ve Aybarç Bursalıoğlu, 2013). Yükseköğretim kurumlarında yer alan programlar içinde bulunan dijital dönüşüme ayak uydurarak kendine yenilenen yüzyılın şartlarına, öğrenci yapılarına uydurmak zorundadır. Eğitimde niteliğin artması kaynakların planlaması ve yönetimi, öğrenenlerin ve paydaşların beklentisi, sürdürülebilir ve katılımcı liderlik, aktif öğrenme, güven, fiziksel altyapı, sürekli gelişimi değerlendirme, etkili yönetim hizmetleri (Gazi ve Aksal, 2011) üzerine planlamalıdır.

Üniversiteler değişime açık olmalı ve çağın arkasında kalmamalıdır (Koral Gümüšoğlu, 2017). Yükseköğretimde başarılı öğrencilerin bir üst safhaya geçmeleri, araştırmacı ve öğretim elemanı istihdam etmelerinde ön plana çıkabilmenin en önemli yolu araştırma ve yönetim düzeylerinde niteliği arttırmaktır (Özer, Gür ve Küçükcan, 2011). Yükseköğretimin aşması gereken en önemli zorluk, yeterli sayıda ve uluslararası ölçütleri karşılayan nitelikli öğretim elemanlarının yetiştirilmesi olarak görülmektedir. Nitelikli öğretim elemanlarının yetiştirilebilmesi için lisansüstü programların da nitelikli olması gerekir. Nitelikli öğretim elemanlarının yetiştirebilmesi için rekabetçi bir ortamın gerçekleşmesi, üreten ve üretmeyen arasında ayrımın yapılması önemlidir (Şen, 2013). Günay (2011) yükseköğretimde felsefi yapılandırmanın nitelik açısından önemli olduğunu ifade etmektedir. Düşünemeyen bir birey aynı zamanda üretmeyen bir bireydir.

Türkiye’de lisansüstü eğitimin niteliğinde bir problem yaşandığı görülmektedir. Yükseköğretimde yapılan tezler incelendiğinde yüksek oranda etik probleminin olduğu, tezlerin bilimsel katma değer sağlayacak yayınlara dönüşmede bir etkisinin olmadığı görülmektedir (Erdem, 2012). Üniversitelerde yöneticilerin davranışlarıyla öğretim üyelerinin liderlik davranışları ile duygusal ve sosyal yetenekleri arasında olumlu yönde güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür (Beytekin ve Göktürk, 2012). Yöneticiler ve öğretim elemanlarının arasındaki bu olumlu ilişki, lisansüstü öğrenime de yansiyabilirse başarılı bir öğrenme ortamının gerçekleşebileceği düşünülebilir.

Yüksek lisans eğitimi, nitelikli bilim insanı yetiştirme amacıyla lisansüstü eğitimin ilk basamağını oluşturmaktadır. Lisans eğitimini tamamlayan kişilerin ilgi duydukları alanda uzmanlaşma olanağının sağlandığı lisansüstü programlar, nitelikli bilim insanı yetiştirme konusunda oldukça önemli bir aşamadır. YÖK’ün (1996) Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinin dokuzuncu maddesinde, yüksek lisans programlarının amacı “*öğrencinin bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını sağlamak*” olarak belirtilmiştir. Ancak lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin, bu amaçlar

doğrultusunda gerekli yeterliliğe ulaşması konusunda birtakım zorluklar yaşadıkları çeşitli çalışmalarda tespit edilmiştir.

Bu çalışma sözü edilen diğer çalışmalardan farklı olarak özellikle bilimsel araştırma sürecinde yüksek lisans düzeyinde karşılaşılan zorlukları belirlemeyi amaçlamaktadır. Öğrenci görüşlerinden yola çıkarak, karşılaşılan zorluklar ve bu zorluklara ilişkin çözüm önerilerinin tespit edildiği çalışmanın tartışma kısmında, alanyazında konuyla ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları üzerinde de durulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorlukları tespit etmek ve bu zorlukların nedenlerini tespit etmektir.

Bu bağlamda şu alt sorulara cevap aranacaktır:

1. Öğrencilerin bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların nedenleri nelerdir?
2. Öğrencilerin karşılaştıkları zorluklarla ilgili sundukları çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması şeklinde desenlemiştir. McMillan'a (2000) göre; durum çalışmaları bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği bir yöntemdir (Akt. Büyüköztürk, 2014). Bu çalışmada, bilimsel araştırma sürecinde karşılaşılan zorlukların ve bu zorlukların nedenlerinin yüksek lisans öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda ortaya konması amaçlandığından, durum çalışmasının uygun bir yöntem olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcıları, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi ve Yabancı Dil olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dallarında öğrenim gören yüksek lisans öğrencileridir. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmacının çalışmasına hız ve pratiklik kazandırmak amacıyla kendisine yakın ve ulaşılması kolay olan bir durumu seçmesiyle oluşturulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek: 2013). Bu çalışmada, araştırmacının tanıdığı bir gruptan bilimsel araştırma sürecinde karşılan zorluklarla ilgili görüşlerini almayı amaçlaması, bu örnekleme yönteminin seçilmesinde etkili olmuştur. Katılımcıların kişisel ve akademik durumlarına ilişkin verileri şöyledir:

Tablo 1. Katılımcı Grubun Kişisel Özellikleri

Cinsiyet	Kadın	14
	Erkek	3
Bölüm	Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi	8
	Türkçe Eğitimi	9
Toplam		17

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 14'ünün kadın, 3'ünün erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 8'i Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı'nda, 9'u ise Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisidir.

Tablo 2. Katılımcı Grubun Lisansüstü Aşama Durumları

Ders Aşaması	15
Tez Aşaması	2
Toplam	17

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin 2'sinin tez aşamasında 15'inin ise ders aşamasında olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular, alan yazından yola çıkılarak belirlenmiştir. Araştırma, 2015-2016 eğitim ve öğretim yılının bahar yarıyılında gerçekleştirilmiştir.

Veri Analizi

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi tekniğine göre incelenmiştir. İçerik analizinde, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu amaç doğrultusunda katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın kod ve kategorilerinin oluşmasında iki alan uzmanının görüşlerinden faydalanılmıştır. İki ayrı kod ve kategorileme yapıp araştırmanın güvenilirliği sağlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

1. Yüksek Lisans Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Sürecince Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Bulgular

Katılımcıların bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorluklar on üç başlık altında, öğrenci görüşlerinden elde edilen atıf sayılarıyla birlikte aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Yüksek Lisans Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklar

Sorun	F
Uygulama aşaması	11
Kaynaklara ulaşma	11
Yabancı dil	8
Verilerin toplanması ve analizi	4
Danışman ile İletişim	4
Yöntem belirleme	3
Örnekleme ulaşma	3
Giriş bölümünün yazımı	2
Zaman yönetimi	2
SPSS kullanımı	2
Bulgular ve yorum bölümünün yazımı	1

Literatür taraması	1
Nicel yöntemler	1

Uygulama Aşaması

Katılımcılar, bilimsel araştırma süreci hakkında teorik olarak kendilerini yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir. Ancak araştırmalarında uygulama eksikliği nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğrenci görüşleri ise şöyledir:

“Teorik olarak kendimi yeterli buluyorum. Ama uygulama konusunda eksikliklerim olduğuna inanıyorum. Henüz yeterince uygulama yapmış değilim.” (Ö2)

“Bilimsel araştırma süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum. Çünkü uygulama yapmadıkça tam olarak bir tekniği öğrenemiyorsun. Sadece ezberde kalıyor ve bir süre sonra unutuyorsun.” (Ö1)

Kaynaklara Ulaşma

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, bilimsel araştırma sürecinde karşılaşılan zorlukların başında kaynaklara ulaşma güçlüğünün geldiği belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkçe kaynaklara oranla yabancı kaynaklara ulaşma konusunda daha fazla zorlandıkları görülmüştür. On bir katılımcı, bazı tez ve makalelerin ulaşma açığı olmaması, yabancı kaynaklara ulaşma ve veri tabanlarına erişme güçlüğü nedeniyle bu aşamada zorluk yaşadıklarını açıklamışlardır. Bu konudaki öğrenci görüşleri ise şu şekildedir:

“Araştırmam için ihtiyaç duyduğum bazı makale ve tezlerin erişim izni olmadığından bu gibi kaynaklardan yararlanamıyorum.” (Ö8)

“ Bazı makale ve kitapların içerik olarak ulaşılabilir durumda olmaması zorluklara neden olabiliyor. Paylaşım ağlarının bu konuda daha kapsamlı çalışması gerekiyor.” (Ö6)

Yabancı Dil

Katılımcıların bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları önemli sorunlar biri de yabancı dil problemidir. Yabancı yayınlara ulaşma, çeviri yapma ve okuduğunu anlama konularında yabancı dillerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yabancı kaynaklardan yararlanırken çeşitli çeviri yazılımlarından ve yabancı dile hakim arkadaşlarından yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

“Yabancı kaynaklardan mutlaka olması gerektiği kadar faydalanmaya çalışıyorum. İleri seviyede bir dilim olmadığından çevirmen arkadaşlarımdan yardım alıyorum.” (Ö3)

“Bilimsel araştırma sürecinde özellikle İngilizce kaynaklara ulaşıp onları anlamada zorlandığımı belirtmek isterim. Bunun en büyük sebebi tabii ki benim dil yetersizliğim.” (Ö1)

Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi

Katılımcılar, veri toplama ve analiz etme süreçlerinin uzmanlık gerektirdiğini ve analiz sonucunda ulaştıkları bulguları değerlendirmede sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Verilerin toplanması ve analiz edilmesine ilişkin bazı öğrenci görüşleri ise şunlardır:

“Bilimsel araştırma yaparken yoğunlukla veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve kullanımı için izin alma sürecinde zorluklar yaşıyorum. Uygun bir veri toplama aracının geliştirilmesi için çok ayrı uzmanlıklar gerekmesi bu konuda araç geliştirilmesi için tamamında ya da veri toplama aracının gözden geçirilmesi sürecinde belli yardımları gerekli kılıyor. Veri toplama aracı veya araçlarının güvenilirlik ve geçerliğini bulmak, sağlamasını yapmak da zaman ve emek açısından zorlu süreçler.” (Ö12)

Danışman İle İletişim

Katılımcılar genel olarak danışman ya da proje yöneticisi hocalarıyla ilgili sorun yaşamadıklarını, tez döneminde karışılacakları sorunları danışmanlarının rehberliğinde aşacaklarını belirtmişlerdir. Ancak danışmanların zamanında dönüt sağlamaması, zamanın kısıtlı olması nedeniyle iletişim kopukluklarının yaşandığı katılımcılar tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Şu ana kadar yaptığım tüm çalışmalarda hocalarımdan yeteri kadar destek gördüm. Ancak anında dönüt sağlanması için hocaların daha fazla mail kullanmasını istiyorum.” (Ö3)

“Danışmanlarımızın yoğunluğundan ve benim yeterince üzerine gitmemiş olmamdan yeterli destek görememiş olabilirim.” (Ö14)

Yöntem Belirleme

Katılımcıların bilimsel araştırma sürecinde zorlandıkları bir diğer aşama da yöntem seçimi olarak belirlenmiştir. Konuyla ilgili öğrenci görüşleri ise şöyledir:

“Yapmayı düşündüğüm çalışmalar, hangi model/yöntem izlenerek yapılırsa daha başarılı bir bilimsel çalışma ortaya çıkar? Bu konuda zorluk yaşayacağımı düşünüyorum.” (Ö4)

Örnekleme Ulaşma

Katılımcılar, araştırma sürecinde örnekleme ulaşma konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun özellikle yüksek lisans tezlerini yazarken sorun yaratabileceğini öngörmüşlerdir. Ö3 kodlu öğrencinin konuyla ilgili görüşleri ise şöyledir:

“Tezimi yazarken yalnızca örnekleme ulaşma konusunda sıkıntı yaşayacağımı düşünüyorum. (İstanbul’da yaşamam, üniversiteye ulaşmamın zor olması ve herhangi bir yerde çalışmıyor oluşum nedeniyle)” (Ö3)

“Veri toplaması ve ilgili konu hakkında araştırma sürecinde ve sonrasında yaptığım değerlendirmeleri ne şekilde kullanacağımı ayırt edememe gibi problemler yaşamaktayım.” (Ö10)

Giriş Bölümünün Yazımı

Katılımcıların, giriş bölümünün yazımı aşamasında zorlandıkları belirlenmiştir. Araştırmalarının giriş bölümünde yaşadıkları zorluğun, bu kısımda değinilecek konuların sınırlandırılmasındaki belirsizlik ve konuyla ilgili yetersiz yapılan okumaların yarattığı yazma tutukluğundan kaynaklandığını ifade etmişlerdir:

“Makale oluştururken özellikle giriş kısmı beni zorluyor. Eğer iyi bir okuma yapmadıysam tutukluk baya bir oluyor.” (Ö1)

Zaman Yönetimi

Katılımcılar, bilimsel araştırma sürecinde zaman yönetimi konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yüksek lisans öğrencilerinin konuyla ilgili görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Araştırma esnasında yöntem belirleme, bulguları yorumlama vs. sıkıntılar yaşamaktan öte zaman yönetimi konusunda aksaklıklarla karşılaşmaktayım.” (Ö15)

“Bilimsel araştırma süreçlerini ve bununla uğraşmayı gerçekten çok seviyorum. Ancak bunun tamamen ayrı bir mesai harcanması gereken bir süreç olduğunu düşünüyorum. Benim şahsi problemim şehir dışından gelmek olduğu için bu anlamda zorluklar yaşıyorum.” (Ö3)

SPSS Kullanımı

Nicel araştırmalarda veri analizinde kullanılan SPSS programını kullanma konusunda sorun yaşadıklarını belirten katılımcı görüşleri ise şöyledir:

“SPSS veri analizi konusunda bilgilendirmelerin yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (Ö15)

Bulgular ve Yorum Bölümünün Yazımı

Yalnızca bir katılımcı bulgular ve yorum bölümünün yazımında zorlandığını belirtmiştir. Ö5 kodlu katılımcının konuyla ilgili görüşleri ise şu şekildedir:

“Bulgular ve yorum kısmı benim için en önemli bölüm. Bunun yanında yöntem de önemli bir başlık. Tez ve makale yazımında bu iki bölüm sıkıntı yaşayabileceğim alanlardan.” (Ö5)

Literatür Taraması

Literatür taraması aşamasında zorlandığını belirten sadece bir katılımcı belirlenmiştir. Ö7 kodlu katılımcı zorlanma nedenini şöyle açıklamaktadır:

“Beni literatür taraması zorluyor. Çok uzun, ulaşmak çok zor, gözden kaçabiliyor.” (Ö7)

Nicel Yöntemler

Nicel araştırma yöntemlerinde zorluk yaşadığını belirten tek bir katılımcı olduğu görülmüştür. Ö4 kodlu katılımcının konuyla ilgili görüşü ise şöyledir:

“Yeterli bilgiye genel hatlarıyla sahip olduğumu düşünüyorum. Ama nicel yöntemlerde eksikliklerim olduğunu düşünüyorum.” (Ö4)

2. Yüksek Lisans Öğrencilerinin Makale Yazma Deneyimlerine ve Tez Aşamasında Yaşayacakları Zorluklara İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan yüksek lisans öğrencileriyle yapılan görüşmelerde, kendilerine makale yazımı hakkında deneyime sahip olup olmadıkları sorulmuştur. Katılımcılara aynı zamanda “makale bölümleri nasıl yazılır biliyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bilimsel araştırma yöntemleri dersini iki dönemdir alan ders aşaması ve tez aşamasındaki 11 öğrencinin tamamı, makale yazımı konusunda deneyime sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yine aynı katılımcılar, makalenin bölümlerinin nasıl yazılacağı konusunda yeterli bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir.

Bilimsel araştırma yöntemleri dersini bir dönemdir alan 6 katılımcıdan 5’i makale yazma konusunda deneyimsiz olduklarını ve makale bölümlerinin nasıl yazılacağı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Yalnızca Ö10 kodlu katılımcı makale yazma konusunda deneyim sahibi olduğunu belirterek kendisini şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet nasıl yazılır biliyorum. Lisans hayatımda pek çok çalışma yaptım makale yazımı olarak. Kendimi bu konuda tamamen yeterli gördüğüm söylenemez tabii ki kendimi geliştirmem gereken çok fazla ayrıntı var.” (Ö10)

Katılımcılara “Tez yazım aşamasında sıkıntı yaşayacağınızı düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilerek konuyla ilgili görüşleri alınmıştır. Elde edilen verilere göre; bilimsel araştırma yöntemleri dersini iki dönemdir alan ders aşamasındaki 9 katılımcıdan 7’si tez yazım aşamasında sıkıntı yaşayacaklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcılar, örnekleme ulaşma, yeterli kaynağa ulaşma, zaman yönetimi ve verilere ulaşma konusunda zorluk yaşayacaklarını belirtmişlerdir. Tez aşamasında olan 2 katılımcı, tez yazımında herhangi bir zorluk yaşamadıklarını, gelecekte yaşayabilecekleri sorunları da danışmanlarının rehberliği ile aşabilecekleri kanısındadırlar. Bilimsel araştırma yöntemleri dersini bir dönemdir alan 6 katılımcıdan 5’i tez yazım aşamasında zorluk yaşamayacaklarını belirtmişlerdir. Aynı katılımcılar, gelecekte yaşayabilecekleri zorlukları, danışmanlarının rehberliğinde ve ders aşamasında edilen deneyimle birlikte aşacaklarını ifade etmişlerdir. Diğer katılımcı ise konuyla ilgili herhangi bir görüş beyan etmemiştir. Ö17 kodlu katılımcı görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

"Kendimi makale yazacak kadar yetişmiş görmüyorum. Ama belirtilen bölümlerin ne olduğu amacının ne olduğunu biliyorum. Yüksek lisans yazım aşamasına geldiğimde yeterli düzeye geleceğime inanıyorum." (Ö17)

Elde edilen bulgulara göre; ders aşamasının ikinci döneminde olan öğrencilerin, diğer katılımcılara oranla tez aşamasında yaşayacakları sorunlara ilişkin daha fazla endişe taşıdığı yorumu yapılabilir. Yine ders aşamasının ikinci döneminde olan öğrencilerin, tez dönemine kadar geçen sürede bazı zorlukları aşamadıkları söylenebilir.

3. Yüksek Lisans Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Sürecince Karşılaştıkları Zorluklarla Baş Etme Önerilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorluklarla baş etme yöntemlerine ilişkin önerileri aşağıdaki tabloda, dokuz başlık halinde öğrenci görüşlerinden elde edilen atıf sayılarıyla birlikte gösterilmiştir.

Tablo 4. Yüksek Lisans Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Sürecinde Karşılaştıkları Zorluklarla Baş Etme Önerileri

Sorun	f
Uygulamaya daha fazla yer verilmeli	11
Yabancı dil sorununun çözülmesi	3
Veri tabanlarına ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi	3
Bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik yazma derslerinin lisans aşamasında da verilmesi	2
Danışman desteği	2
Örnek çalışmaların incelenmesi	2
Öğrencilerin araştırma yapmaya teşvik edilmesi	1
Bilimsel araştırma yöntemleri dersinin ders saatinin arttırılması	1
Bilimsel araştırma yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak	1

Tablo incelendiğinde yüksek lisans öğrencilerinin uygulamaya daha fazla yer verilmeli, yabancı dil sorununun çözülmesi, veri tabanlarına ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi, bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik yazma derslerinin lisans aşamasında da verilmesi, danışman desteği, örnek çalışmaların incelenmesi, öğrencilerin araştırma yapmaya teşvik edilmesi, bilimsel araştırma yöntemleri dersinin ders saatinin arttırılması, bilimsel araştırma yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak gibi yüksek lisans sürecinde yaşadıkları zorluklarla ilgili çözüm önerileri getirdikleri görülmektedir.

Uygulamaya Daha Fazla Yer Verilmesi

Yüksek lisans öğrencileri, ikinci en önemli zorluk olarak gördükleri uygulama eksikliğinin çözümünü için uygulamaya daha fazla yer verilmesini önermişlerdir. Teorik olarak kendilerini yeterli gördükleri halde uygulama aşamasında zorluklar yaşadıklarını belirten katılımcı görüşleri şu şekildedir:

"Teorik bilgi de önemli ancak daha çok uygulama yapılmalı. Eksik kalan kısım bu."(Ö5)

"Derslerde akademik bilginin yanında uygulamaya daha fazla zaman ayrılabilir."(Ö12)

Yabancı Dil Probleminin Çözülmesi

Katılımcılar, yabancı dil problemini önemli bir sorun olarak görmekle beraber bu sorun hakkında çözüm önerisi geliştirmede yetersiz kalmışlardır.

“Yabancı dil konusundaki yetersizliklerin giderilmesi gerekmektedir.” (Ö8)

Veri Tabanlarına Ulaşım İmkânlarının İyileştirilmesi

Kaynaklara ulaşma konusunda önemli ölçüde sıkıntı yaşadıklarını dile getiren katılımcılar, makale, tez ve kitapları içeren veri tabanlarına ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi konusunda çeşitli öneriler geliştirmişlerdir. Paylaşım ağlarının daha kapsamlı hale getirilmesi ve uluslararası veri tabanlarına ulaşım imkânlarının sağlanması öneriler arasındadır. Katılımcılar, konuyla ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Daha çok paylaşım ağları ile ilgili sorun yaşadığımdan dolayı bu ağların daha kapsamlı olması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö6)

“Uluslararası veri tabanlarına erişim imkânı sağlanmalı.” (Ö8)

Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Akademik Yazma Derslerinin Lisans Aşamasında Verilmesi

Katılımcılar, bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorlukların çözümüne ilişkin olarak bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik yazma derslerinin yalnızca lisansüstü aşamada değil lisans düzeyinde de verilmesini önermişlerdir. Katılımcıların konuyla ilgili görüşleri şöyledir:

“Bu konuda kesinlikle en başta yapılacak şey lisans bölümlerine akademik yazma dersinin ve bilimsel araştırma dersinin konması.” (Ö1)

Danışman Desteği

Danışmanları ya da proje yöneticisi öğretim üyeleriyle yaşanan iletişim eksikliğini önleme amaçlı olarak katılımcılar, araştırma sürecince danışman desteğinin tam olması ve hocaların elektronik posta yoluyla anında dönüt sağlamaları gerektiğini belirtmişlerdir. Konuyla ilgili öğrenci görüşü şöyledir:

“Danışman hocalardan alınacak destekle araştırma süreci rahatlıkla atlatılabilir.”(Ö15)

Örnek Çalışmaların İncelenmesi

Katılımcılar, örnek çalışmaların incelenmesini bilimsel araştırma sürecinde karşılaşılabilecek zorlukların çözümüne ilişkin bir öneri olarak sunmuşlardır. Ö17 kodlu öğrenci, konuyla ilgili şunları ifade etmiştir:

“Her yöntem örnek makaleler üzerinden anlatılabilir. Ya da örnekle anlatılacağı zaman elimizde yeterli makale örneklemleriyle konu anlatılmalı. Örneklerden hareketle daha anlaşılır olabilir.” (Ö17)

Öğrencilerin Araştırma Yapmaya Teşvik Edilmesi

Yalnızca bir katılımcı, öğrencilerin araştırma yapmaya teşvik edilmesinin uygulama sırasında karşılaşılabilecek zorlukların giderilmesinde etkili olacağını ifade etmiştir. Ö8 kodlu öğrencinin görüşleri şöyledir:

“Lisansüstü öğrenimde, öğrencilerin araştırma yapma konusunda teşvik edilmesi, uygulama sorunlarını gidermede bir çözüm önerisi olarak düşünülebilir.” (Ö8)

Bilimsel Araştırma Yöntemleri Dersinin Saatinin Arttırılması

Bilimsel araştırma sürecinde karşılaşılan zorluklara çözüm olarak bilimsel araştırma yöntemleri dersinin haftalık ders saatinin arttırılmasını öneren Ö12 kodlu katılımcı, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Yüksek lisans ders döneminde bilimsel araştırma yöntemlerine ayrılan ders süresi arttırılabilir.” (Ö12)

Bilimsel Araştırma Yöntemleri Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olmak

Yalnızca bir katılımcı bilimsel araştırma yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmanın bilimsel araştırma sürecinde karşılaşılan zorlukların aşılmasında etkili olacağını ifade etmiştir. Ö13 kodlu öğrencinin konuyla ilgili görüşü şöyledir:

“Bilimsel araştırma yöntemleri üzerine yazılan kaynakları tarayarak kişi bilgi düzeyini arttırabilir.” (Ö13)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada Türkçe Eğitimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi anabilim dallarında yüksek lisans yapmakta olan katılımcıların, bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları zorluklara ve bu zorlukların çözümüne ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Ayrıca katılımcıların makale ve tez yazım deneyimlerine ilişkin elde edilen bulgular, lisansüstü aşama durumları ve ders dönemleri değişkenleri göz önüne alınarak yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda, yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel araştırma sürecinde sırasıyla; “kaynaklara ulaşma”, “uygulama yapma” ve “yabancı dil” konularında zorlandıkları belirlenmiştir. Katılımcıların zorlandıkları diğer konular olarak “verilerin toplanması ve analizi”, “örnekleme ulaşma”, “yöntem belirleme”, “danışman ile iletişim”, “giriş bölümünün yazımı”, “zaman yönetimi”, “SPSS kullanımı” gibi konularda zorluk çektikleri görülmektedir. Aslan’ın (2010) araştırmasında öğrencilerin araştırma yöntem ve teknikleri, ölçme ve değerlendirme, istatistik, nitel ve nicel araştırma yöntemleri, test geliştirme, araştırma etiği ve yabancı dil konularında kendilerini yetersiz gördükleri ifade etmiştir. Sezgin, Kavgacı ve Kılınc’ın (2011) eğitim yönetimi ve denetimi alanında yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören öğrenciler ile yürüttükleri çalışmada, bu çalışmada olduğu yabancı dil konusunun lisansüstü eğitimde önemli bir sorun olduğu tespit edilmiştir.

Yüksek lisans öğrencilerinin, yüksek lisans aşamasında yaşadıkları zorluklarla ilgili sundukları çözüm önerileri “uygulamaya daha fazla yer verilmeli, yabancı dil sorununun çözülmesi, veri tabanlarına ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi, bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik yazma derslerinin lisans aşamasında da verilmesi, danışman desteği, örnek çalışmaların incelenmesi, öğrencilerin araştırma yapmaya teşvik edilmesi, bilimsel araştırma yöntemleri dersinin ders saatinin arttırılması, bilimsel araştırma yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmak maddeleridir. Yüksek lisans öğrenciler özellikle uygulama çalışma yapılmasını, yabancı dil sorununun çözülmesini ve veritabanlarına ulaşım imkanlarının iyileştirilmesini talep etmektedir.

Katılımcıların makale ve tez yazım deneyimlerine ilişkin bulgular analiz edildiğinde, ders aşamasının ikinci döneminde olan öğrencilerin diğerlerine göre tez yazımında zorluklarla karşılaşma endişelerinin fazla olduğu görülmüştür. Bilimsel araştırma yöntemleri dersini bir dönemdir alan 6 öğrenciden 5’inin lisans döneminde makale yazma deneyimi olmadığı tespit edilmiştir. Arabacı ve Akıllı’nın (2013) lisansüstü öğrenimde öğrenci soruları üzerine yaptıkları çalışmada, öğrenci sorunları yönetsel, programa dayalı, danışmana dayalı, ekonomik ve ailesel sorunlar olmak üzere beş başlık altında incelenerek yaşanan sorunlar tespit edilmiştir. Özmen ve Güç’ün (2013) doktora eğitiminde yaşanan zorlukları tespit etme amaçlı yapılan

çalışmalarında, genellikle fazla iş yükü ve akademik çalışmalara zaman ayıramama gerekli danışman desteğini almama, yabancı dil yetersizliği gibi zorluklar tespit edilmiştir.

Yüksek lisans aşamasında ülkenin sorunlarına çözüm bulunabilmeli, ülkenin kalkınmasına yönelik araştırmalar yapılması konusunda derse giren ve danışmanlık yapan öğretim üyeleri öğrencilere yol göstermelidir (Aydoğan, 2000). Lisansüstü eğitim belli bir öğretim sürecinde gerçekleşen, uzmanlık isteyen bir alan olarak görülmektedir (Varış, 1984). Yüksek lisans, lisans eğitiminden farklı olduğu için yüksek lisans öğrencileri danışmanı tarafından bilimsel süreçleri geliştirebilme adına en iyi şekilde yönlendirilmelidir (Sezgin, Kılınc, Kavgacı, 2012). Araştırmada yüksek lisans öğrencilerinin yüksek lisans aşamasında yaşadıkları sıkıntılar görülse de bu süreçte yüksek lisans derslerine giren öğretim elemanlarının sıkıntıları da gözardı edilmemelidir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Yerli ve yabancı kaynaklara ulaşma, uluslararası veri tabanlarından faydalanma konusunda öğrencileri bilgilendirme amaçlı bilimsel etkinlikler yapılabilir.
- Bilimsel araştırma yöntemleri dersinde uygulamaya daha çok yer verilebilir.
- Önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan yabancı dil konusunda kalıcı çözümler getirilebilir. Lisans programlarına yeni başlayan öğrenciler için yabancı dil hazırlık şartı getirilerek ve öğrenim görmekte olan lisans ve lisansüstü öğrenciler için ders programına yabancı dil dersi eklenebilir ya da üniversite bünyesinde yabancı dil kursları verilebilir.
- Bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik yazma dersleri lisans düzeyinde verilebilir.
- Lisansüstü ders aşamasında öğrencilere sempozyumlara en azından dinleyici olarak katılım yapma zorunluluğu getirilerek bilimsel süreç aşamalarını daha iyi yaşamaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arabacı, İ. ve Akıllı, C. (2013). Lisansüstü öğretimde öğrenci sorunları. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, Sakarya, 124-133.
- Aslan, C. (2010). Türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(19), 87-115.
- Aydoğan, İ. (2000). Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim konusunda görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(23), 411-430.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri (17. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Gazi, Z. A. ve Aksal, F. A. (2011). *Handbook of online pedagogy*. Germany: LAP.
- Günay, D. (2012). Türk yükseköğretiminin yeniden yapılandırılması bağlamında sorunlar, eğilimler, ilkeler ve öneriler - I. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 113-121.
- Koral Gümüšoğlu, E. (2017). Yükseköğretimde dijital dönüşüm. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 30-42.
- Özer, M., Gür, B. S. ve Küçükcan, T. (2011). Kalite güvencesi: türkiye yükseköğretimi için stratejik tercihler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 59-65.
- Özmen, Z. & Güç, F. (2013). Doktora eğitimi ile ilgili yaşanan zorluklar ve baş etme stratejileri: Durum çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 214-219.

- Sezgin, F., Kavgacı, H. ve Kılınç, A. Ç. (2011). Türkiye’de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161-169.
- Şen, Z. (2013). Türkiye’de yüksek lisans ve doktora eğitimi kalitesinin iyileştirilmesi için öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(1), 10-15.
- Tezsürücü, D. ve Aybarç Bursalıoğlu, S. (2013). Yükseköğretimde değişim: kalite arayışları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 97-108.
- Varış, F. (1984). Lisansüstü düzeyde eğitim elemanı yetiştirme. *Eğitim Bilimleri Sempozyumu*. Ankara Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 49-54.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği. (1996). *Resmi Gazete*, 22683, 1 Temmuz 1996.